

Ямде лий

0+

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Марий юнкор деч серыш

Авторын фотожо.

Кызыт почмо элыштына, кумда Российыште, пуламыр жап озалана. Тыгай саманыште эн тун да шергакан – Российыште илыше турло национальностян калыкын икоян улмыжо, ваш-ваш умылымыжо. Ача, иза-шольо, родо-тукым-влак Украиньште эртаралтыше спецоперацийыште улыт. «Ямде лий» йоча газетын юнкоржо-шамыч нунылан мо дене полшен кертыт? Мемнан вийна – шум-чонна гыч лекше шокшо шомаклаште. Тидым шотыш налын, юнкорна-шамыч «Победная почта» проектышке ушненят (**снимкыште**). Тудым Марий Элым Вуйлатыше Ю.В.Зайцевын тем-

лымыж почеш Марий Элысе самырык-влак политике комитет эртар. Йошкар-Оласе Рудо паркышке пурымаште площадкым келыштарыме. Проект шыже марте шуйна. Кызытеш ик тужем серышым салтак-шамычлан колтымо.

– Мыланна «Наши Герои» интерактивный фотогалерей келишы. Геройна-влак нерген шуко ум пален нална, – ойлат удыр-рвезе-влак. – 3D-ручкам кучылтын, салтак-шамычлан талисманым ыштышна. Эн тижжө – нунылан серышым возымына. Тыныс илышым арален, шочмо кундемыш таза портылаш тылангышна.

Л.ГРИГОРЬЕВА.

«Поро жапет лийже, салтак!»

Тиде серышым мый, Артём Иванов, возем. Йошкар-Оласе 24-ше номеран школышто тунемам, 5-ше «А» классыш вонченам. Тыршен тунемам. Тыят сайын тунемынат, шонем. Садланак тыгай чолга, вяян, лүддымө улат. Мыйын Коля йолташемын ачажат – Украиньште. Колян тургыжланымжым эре ужам. Вашжерак ачаже портылжө ыле, шонем. Ала серышем Колян ачажланак логалеш, ала уке. Палыза, ме тыланданда ұшанена. Сеҕымаш дене мөңгө портылыда!»

«Мастар Мари» ООО-н **Таумут** тун директоржо Б.В.Апакаевлан (снимкыште) йоча-влак коклаште «Ямде лий» газетым шаркалаш полшымыжлан кугу таум ойлена. Борис Валерьянович 2023 ийын кокымшо пелийжылан «Ямде лий» газетлан вич подпискым Морко район Нож-Ключ школышто тунемше-влаклан ыштен.

Поро кумылым ончыктымо акци-йышке кумылан кажне ен ушнен кертеш. Шочмо школлан, лишыл палыме, родо-тукым-влаклан але Украиньште спецоперацийыште улшо салтак-шамычын икшывыштлан, шольо-шўжарыштлан йоча газетлан подпискым полеклыза. Подпискым «Ямде лий» газет редакций гоч ышташ лиеш. Лекше йодышым 8(8362)45-22-82 але 89027382237 телефон номерла дене йынгыртен рашемден кертыда.

А.ТИТОВЫН фотожо.

Историйым шергалына

1240 ий 23 июльышто руи воин-влак князь Александр Ярославичын вуйлатымыш почеш Нева воктене кредал-маште швед-шамычым кырен шалатеныт. Кредал-маште вуйлатыме усталыкым ончыктымьжлан ты-леч вара князьым Александр Невский манаи тўнгалыныт.

Курыкмарий районьсо

Акций

Вилват селаште «Марий сарзе-влакын тистышт» акций тўнгалтышым налын. 17 арня жапыште Тисте Марий Элын чыла районьштыжо да олаш-тыже лиеш. 4 ноябрьыште «Защитники Отечества» кугы-жаныш фондын Марий Эл Республикысе филиалышкыже аралымашке пуат.

Пенгыде еш – пиалан илыш

Чебоксар олаште «Успешная семья Приволжья – 2023» конкурсын финалже эртаралтын. Юл кундем федерал округын тўрлő регионжо гыч 14 еш мастарлыкшым ончыктен. Нуно пиалан еш илышын секретше дене палдареныт, шочмо кундемышт нерген каласкаленыт. Марий Элын чапшым Йошкар-Ола гыч индеш йочан Соловьёвмыт еш (снимкыште) арален да «Крепкая семья» тагасыште сенгышыш лектын.

– *Конкурсшын шуко шоч-*

шым ашнаи налше еш-влак ушненыт. Моло дене тагас-тарымаште мемнан ешна изиракын чучын, но чолгалыкнам, усталыкнам кугеш-нен ончыкташ пиал лийын. Конкурс моткоч сай шарнымашым коден. Йоча-шамыч тўрлő модыш дене модыныт, мастер-классыш ушненыт. Ме, ача-ава-влак, икте-весе дене лишкырак палыме лийын, ваикылым пенгыдемденна, – ойла шуко шочшан ава Ирина Геннадьевна Соловьёва.

Е.ИВАНОВА ямдылен.

Российысе увер

Кумылан кажне ен **«Мой папа – самый лучший!»** фотоконкурсшын ушнен кертеш. Кум тагас гыч келшышым ойырен, мотор фотом ыштыман да **30 сентябрь марте** колтыман. Тўрыс увер – tuntuk.ru сайтыште.

11-17 ияш ўдыр-рвезе-влаклан **«Сириус»** тунемме рўдерыште **«Сымыктыш»** направлений дене ешартыш шинчымашым налаш йон уло. Келшыше программым ойырыза, sochisirius.ru сайтыш йодмашым пуыза.

Йоча да самырык-влакын **«Движение Первых»** российысе толкынышт **6-17 ияш** ўдыр-рвезе-шамычлан **«Посмотри»** все-российский фотоконкурсшын увертарен. Пашам **13 август марте** налыт. Тўрыс уверым vsekonkursy.ru сайтыште ончыман.

Марий Элысе увер

30 июльышто Юрино посёлкышто «Игровой переполох» регион-влак кокласе калык модыш фестиваль-конкурс эртаралтеш. Калык модышым, усталыкым йоратыше-влакым жапым веселан да пайдалын эртараш ўжыт.

Марий Эл гыч **Вера Кузнецова, Елизавета Москалева, Михаил Исмаков, Ясна Поцелуева, Мария Иванова** «Большая перемена» всероссийский конкурсын финалышкыже **«Артекыш»** каеныт. Тагасымаш **15 июль гыч 4 август марте** эртаралтеш.

7 октябрь гыч 4 ноябрь марте Йошкар-Оласе Ленин лўмеш тўвыра полатыште **«Марий Эл – место силы»** калык усталык республикысе фестиваль эртаралтеш. Марий Элын 14 районжо да 3 олаж гыч 300 угла усталык коллектив мастарлыкшым ончыкта.

Увер

«Шачмы мўланды» регион-влак кокласе XV фольклор да этнографий пайрем Килемар районысо Ардыште эртаралтын. Пайремыше Марий Эл, Татарстан, Чуваш республик-ла, Виче, Угарман кундемла гыч вич тўжем наре ег погынен. Усталык коллектив-влак мастарлыкыштым ончыктеныт. Ярминга-ончер шун гыч ненчыме, кумыж гыч ыштыме, тўрлымō арвер-влаклан поян лийын. Уна-влакым тўрлō калыкын кочкышышт дене сийленыт.

Ик кечыште – кок фестиваль

15 июльышто У Торъял посёлкышто «Творцы и хранители» регион-влак кокласе фестиваль кудымшо гана эртаралтын. Тушко Марий Эл да пошкудо Чуваш республик-ла гыч 30 утла еш ден родо-тукым ансамбль ушнен.

Мыланем «Детки и предки» фотоончер утларак келшен. Уна-шамычым «Еш пушенге», «Национальный кочкыш» танас-влак куандареныт. У Торъял район Немда гыч Садовинмытын вич тукымышт (снимкыште) могай мастар улыт! Ончерыш пидме арверлам, шер пырче дене тўрлымō ўзгарлам ак-

лаш луктыныт, тўрлō марий кочкыш дене сийленыт.

Умбакыже пайрем Тўвыра пўртыштō гўжлен. Тушто ансамбль-влак еш йўлам да тўрлō пайремым эртарыме нерген палдареныт. Гран-прим Звенигово район Юльъял тўвыра пўрт пеленысе «Маска тавраш» еш ансамбль (вуйлатыше – А.Г.Мартынов) сенген налын.

Тыгодымак тўн площадьыште «Торъяльский Fordson» шымше фестиваль эртаралтын. Тушто ретро машина ончер пашам ыштен.

Н.ТОКТАРОВА.
Авторын фотожо.

Йōратен лудына

«Ямде лий» газетым лудаш моткоч йōратем. Коклан шкежат заметкым сералтем. Тиде газетым ачам, авам йочашт годым, Вика акам куанен лудыныт. Акамынат пашаже-влакым газетеш савыктеныт. «Ямде лий» кочам ден ковамынат йōратыме газетышт лийын. Йоча газет ийготым поген гынат, тудо йоршын ок шонтем, самырыкештеш веле. Йоча-влакым куандара, уэмеш, тўзлана. Кужу ўмыран тый лий, «Ямде лий»!

Саша МИХАЙЛОВ.
Морко, Кожлаер.

Россий кўкшытан Марий самырык тукым слёт марий шўлышан ўдыр-рвезе-влакым (снимкыште) тыгай ўжмаш дене ий еда иквереш чумыра. Тений тудо Ку-жэнер район Руш Шой ялыште 18-22 июльышто латвизымше гана эртаралтеш. Тушко Марий Эл, Удмурт республик-ла, Виче, Свердловск кундемла гыч 70 наре самырык ег ушнен.

Слётын ик тўн ойыртемже: тудым кажне ийын ик верыште огыт эрtare, тўрлō районым ойырат. Слётым ямдылыме пашашке у ег-влакым

**«Самырык ме улына...
Ме марий улына!»**

ушат. Поян да пайдале туныктымо, тўвыра, каныме программылам темлат. Чылажат ўдыр-рвезе-влакым лидер койышаным, марий калыкын ончыкылык илышыже, йылмыже, тўвыраже, мер пашаже верч чон йўлен шогышым

куштымо шонымаш дене ышталтеш. Чолга ўдыр-рвезешамыч коклаште «Ямде лий» газетын кызытсе да ончычсо юнкоржо-влак улыт. Тиде мыланна куан да ўшан.

Л.НИКОЛАЕВА.
Л.ГЕРАСИМОВАН фотожо.

Тукым улына Кава

Ончем ўмыр мучко каваш.
Ойлат, авана кава гай.
Лиеш вашталтен пелешташ
Вес семен: «Кава ава гай».

Кава ава гаяк шыма.
Кава ава гаяк проста.
Ончет, лумынат тич тема.
Ончет, йўр денат чывылта.

Ояр ма, пылан, шўлыккан
Але эр годсек тўтыран,
Тарай гай чевер ўжаран –
Мылам ала-мом кутыра.

Торасе сандалык нерген,
Илат кушто ен-влак келшен.
Йўратыме мланде нерген,
Шерна мом ок тем йўратен.

Эре вот тыге илена:
Тора гыч ваш-ваш ончена
Тылзан, шўдыран йўдымат,
Волгалтше кечан кечынат.

Н.ЗОЛОТАРЁВ.

Кужэгер, Ўштымбал.

Айзенвортын корныж дене

Марий серызе, журналист, туныктышо А.К.Айзенвортым кō Могеш пале!! Тудо Советский район Шуарсолаш шочын. Газет, журнал редакцилаште пашам ыштен, сълнымутан произведенийлам возен. Руш серызе-влакын пашалаштым марланген. М.Шкетанын, С.Чавайнын, О.Шабдарын, Олык Ипайын икмынар сълнымут пашаштым руш йылмыш кусарен. Шочмо кундемшыже сълнымут шўлышым курымешлан шындарен коден. Верысе школышто тунемше-шамыч кызытат заметкым, ойлы-машым, почеламутым возаш кумылан улыт. Серызе-влакын почеламутыштым сълнын лудыт. София Малахаева, Настя Яранцева, Алина Александрова (снимкыште – туныктышышт дене пырля) поснак ойыртемаптыт. Нуным тўналтыш класслам туныктышо Г.В.Васина шўманда.

– Школыштына Анатолий Айзенвортын корныжым умбакыже шуаштырышена. Шочмо йылмылан, сълнымутлан шўмандашманнын, тўрлō мероприятийым эртарена. Районышто да республикыште эртаралтше конкурслашке ушнена, – оила Галина Васильевна.

Ўдыр-влак «Ямде лий» газет дене кылым кучат. Йоча газетын 90 ияш лўмгечыжлан пōлеклалтше шымлыме пашамат возеныт. Советский район Солнечный школышто

Авторын фотожо.

эртаралтше Фёдоров лудмашке ушненыт да кокымшо верым сенен налыныт.

– «Ямде лий» деч мотор газет тўнжаштыжат уке. Тудым эре лудмо да лудмо, тушко серыме да серыме шуэи. Ончыкыжым шукырак возаи шонена, – ойлат ўдыр-влак.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Тагасаш келшен

Мария Бирюкова – Волжский район Кугу Корамас школын тунемшыже. Мураш, почеламутым сълнын лудаш кумылан. Мастарлыкшым школышто эртаралтше тўрлō мероприятий ден конкурсышто ончыкта.

– Республикысе конкурсышко икымше гана ушненам, – оила Мария. – Тудо Морко район Арын школышто эртаралтын. Йоча поэт Василий Крыловым шарныме лўмеш поэзий, муро да сўрет конкурсышто почеламутым лудынам, мурым муренам. Моткоч келшен.

Мария «Театр» почеламутым лудмыж дене шке ийготан-влак коклаште сенышыш лектын. «Муро» тагасыштат икымше лийын. Шочмо йылмым, сълнымутым йўраташ класс вуйлатышыже Л.А.Михайлова кумыланда.

Е.СЕРГЕЕВА.
Авторын фотожо.

Книга – воштончыш

Книга – илышын воштончышыжо, маныт. Ты ой дене мыят келшем да тудым эре лудын шогем. У тунемме ийлан ятыр книгам лудаш пуэныт. Марлат, рушлат лудам. Марий произведений-влак утларак лишыл улыт. Молан? Марий улам, шочмо йылме – вўрыштем. Книгам лудаш ида оркане, шочмо йылмыдам йўратыза.

Юлия ЯГОДАРОВА.

Советский, Кельмаксола.

Синквейн

Повесть

Кужу, онай.

Туныкта, вурса, полша.

Сълнымутан марий произведений.

Жанр.

София ЕФИМОВА.

Морко, Энерсола.

Ит мондо йылмым

«Шочмо йылме! Марий йылме! Моткоч тыйым йоратем...», – тыге возен кумдан палыме марий поэт, прозаик Макс Майн. Коча-кован, ача-аван марла кутырымыштым колын, изинек марла мутланаш тунемынам, йылмын сылнылыкшым шижын кушкынам. Йочасадыш коштмем годым лач марла веле кутыренам. Кушмо семын рушла мутланаш тунемаш логалын. Кызыт школышто рушла утларак кутырена, но марий йылмым йоратымем нимыняр лушкен огыл. Марла книга лудам, почеламутым тунемам. Сылнымут конкурслашлат мастарлыкемым ончыктем. Айдеме кунар шукырак йылмым пала, тунар ушанрак лиш, маныт. Йоча-влак, йот йылмым тунемза, но шочмо йылмыдам ида мондо!

Аня ВИНОГорова.
Звенигово, Шолэнгер.

Сылнымутлан шүман

Маша Васильева (снимкыште) Йошкар-Оласе 14-ше номеран гимназийыште 6-шо классым тунем пытарен. Марий ўдыр почеламутым сылнын лудаш, кушташ йората. «Шокто, гармонь» образцовый йоча куштышо ансамблын чолга участникше. Сылнымут тўням тўнгалтыш класслаште тунеммыж годым йоратен шынден. Марий серызе-влак С.Г.Чавайнын, В.Х.Колумбын почеламутыштым лудын, шочмо йылмын моторлыкшым келгынрак шижаш тунемын.

– Ешыште марла кутырена, сандене почеламутым куштылгын шарнен кодам. Марий йылмым туньктышо Людмила Николаевна Никитина раш да сылнын лудаш тунькта, – ойла Маша. – Оля акамын тўрлў конкурслан ямдылалтмыжым ужын, мыйынат ике мастарлыкемым ончыкташ кумылем лектын. Почеламутым лудмаш артист койышым ешара. Кызыт калык ончыко лўдде лектам. Кў пала, ала, илен-толын, артист лиям. Тидлан изинек ямдылалтам.

Е.ИВАНОВА.

Авторын фотожо.

Жапым ойырем

Кенеж канышыште мый книга лудаш ом мондо. Тидлан кажне кечын жапым ойырем. Мыланем пўртўс нерген лудаш утларак келша. Книгаште сўретлыме сўретым ялысе дене танастарем. Икгайлыкым шижам да ужам. Шочмо кундемысе пўртўс поснак лишыл да мотор.

Александр ИВАНОВ.

Морко, Коркатово.

Уста иза-шўжар

Морко посёлкысе 6-шо номеран школышто тунемше-влак, иза-шўжар Мария ден Александр Цветниковмытым (снимкыште) почеламутым сылнын лудмо конкурслаште пытаргыш жапыште чўчкыдын ужына. Нуным тўнгалтыш класслам да марий йылмым туньктышо Л.В.Никифорова ямдыла.

– Саша артист койышыжо, шочмо йылмым куанен тунеммыж дене моло-влак деч поснак ойыртемалтеш. Ме тудын дене, «Мый йоратем родной элемым», «Кугарня» газетын эртарыме «Йоратыме авай», В.Крыловым шарныме лўмеш муро, поэзий, сўрет республикысе конкурслашке, Колумб лудмашке ушнен,

сенгышыш лектынна, – ойла Людмила Васильевна.

Саша сценышке яра кид дене ок лек. Теве вачышкыже тошто котомкам сакалта але икмыняр неле сумкам нумал луктеш. Кажне шомакшым чонжо гоч колта, ик мугымат тыглайын ок ойло. Тудын деч Мария шўжаржат вара шыннеж код. Эн ончыч рушла почеламутым лудаш йоратен гын, кызыт марий сылнымутлан утларак шўмангын. Ўдырынат сенгымашыже ятыр погынен.

Х.ТОКПУЛАТОВА.

Эн лишыл

Элем, мый тыйым йоратем, Улат эн лишыл мыланем. Чонем куана лач тылат, Ава гай сандене кўлат. Ялемым ончен савырнем, Пошкудым ужам, йывыртем. Торашке каем гын коден, Садак чон огеш керт монден.

Ксения БУТЕНИНА.

Морко, Эгерсола.

Почеламут корнылам лудын, С.Чавайнын сылнымутан произведенийже-влакым пале.

- ➔ Марий калыкат, ушнен, ласкан илаш тўнгалеш.
- ➔ Ўжараже раш коеш, Эрэл кечет вет лектеш.
- ➔ Ончо, волгыжеш, волгалтеш, Уна, «Йошкар кече» коеш.
- ➔ Марий калык, пайремет тутло лийже. Илышет тыныс лийже!
- ➔ Осал пытыш, сайже кодо, Орлык пытыш,

тыныс илыш толеш.
В.СМИРНОВ ямдылен.

Авторын фотожо.

Эн йомартле пагыт

Кенеж пагытыште шуко икшыве йочасадыш коштеш. Эн вучымо жап сай шарнымашым кодыжо манын, воспитатель-влак лан лийде тыршыман. Тыгодым йоча-шамыч ятыр жапым уремыште эртарат. Сандене каныме верым сылнын сӧрастарыман. Тудо изи енын кумылжым савырышаш. Уремыште жапым пайдалын эртарыме икмынар йӧным темлем.

Лаштыкым кӱшыл категориян воспитатель Ольга Валерьевна **КАЗАНЦЕВА** ямдылен.

✓ Йоча-влак пор дене сӱретлаш поснак йӧратат. Асфальтыште сӱретлен, уш-акылыштым пӱсемдат, кутырымо йылмыштым лывыртат. Икмана, идалык мучко погымо шинчымашыштым пенгыдемдат.

✓ Воспитатель-шамыч тӱрлӧ чия дене лабиринт-влакым ончылгоч сӱретлен ямдылен кертыт. Йоча тӧрштылмӧ, модмо гоч шонаш тунемеш, тазалык-шым пенгыдемдат.

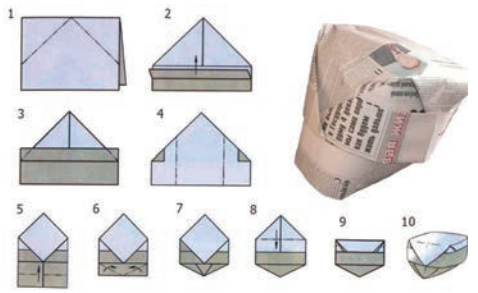
✓ Икшыве-шамычлан шымлаш, эскераш келша. Тидым шотыш налын, тӱрлӧ шудым, пеледышым пырля погаш лиеш. Кушкылым кошташ да гербарийым ышташ. Телым уроклаште кучылташ лиеш.

Кенежым чарайолын коштман. Тыгай процедур капкылан пайдам конда, йолгопалан сай массаж лиеш. Йочасадыште «Тазалык корным» келыштарыман. Тудым тӱрлӧ арвер гыч ышташ лиеш. Мутлан, ошма, шаргӱ, кленча петыртыш да молат.

Мастар кид

Чевер кече ынже переманын, вуйчием эре лийшаш. Йоча пеленже конден огыл гын, тудым пырля ышташ лиеш, мутлан, кагаз гыч пилоткым але кепкым.

Айста модына

«Кыша почеш»

Корным сӱретлыза, тушан – кыша-влакым. Йоча кыша почеш тӱналтыш гыч мучаш марте эртышаш. Ик кыша гын, ик йол дене тӧрштылман, кокыт гын – кокйола.

Шовын шӱвырон

Йоча-влаклан шовын шӱвырон дене модаш келша. Тудым шке гыч ыштен кертыда.

Кӱлыт: 120 мл вӱд, 25 мл глицерин, 40 мл шампунь але кӱмыж-совлам мушмо средстве.

«Лабиринт»

Асфальтеш тӱрлӧ тӱсан корно-влакым сӱретлыза. Йоча, икте-весым тӱкыде, ик линий дене ошкылшаш.

Верандыште моткоч онай модышым – бизибордым – верандаш лиеш. Тудо изирак ийготан йоча-влаклан утларак келшен толеш. Онаш тӱрлӧ арверым (сӱретым ончо) пижыктыман. Икшыве-шамыч нуным почедат, петыркалат, пӱтыркалат, йӱк-йӱаным луктедат.

Сӱрет олмеш мутым шынден, йоча дене текстым лудса.

Икана

уремышке лектын да

пурен шинчын. Воктенже

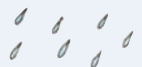
кушкын.

Тудын

лывыжгеныт.

«Йӱмем шуэш, мыланем

кӱлеш», – шортын

кидышкыже

налын да

вӱдым

шавен. «Пеш кугу тау», – вашештен

да

рӱзалтен.

Палаш онай

Пөрткайык-влак шкетын огыт иле. Нуно тўшка дене лияш тыршат. Кайык-влак виноградым чўнгаш йоратат. Пөрткайыкын кокла нелытше – 25-35 грамм.

Калык пале

- ➔ Кожмөр шочеш гын, уржа туто пырчан лиеш.
- ➔ Пўкш шочеш гын, уржат шочеш.

Айста модына

Пырляште весела

Модышышто кеч-мынар ег модын кертеш. Чылан онгыш шогалыт. Онго покшелне вўдышў шога, кидыштыже – солык. Вўдышў солыкым кўшкў кудалта. Тидын годым чылан воштылпаш улыт. Солык мландымбаке камвочмеке, чылан шып лийыт. Кў воштылын колта, тудо иктаж заданийым ышта. Мутлан, мурым муралта, анекдотым каласкала да тулеч молат.

Точко-влакым уыза да сўретым чиялтыза.

Электротулум аныклыман!

Пўртўс лонгаште

Ик кечын Ольга Александровна дене пырля пўртўс лонгашке экскурсий дене миенна. Пўнчерыште коштынна, Новик ялысе памаш деке воленна. Тушто юж яндар да вўдыжгў. Вўдшў йўштў-йўштў. Пўртўсыштў коштын нойымеке, Немда энер воктене каналтенна. Мыланем экскурсий пеш келшен.

Ульяна ТАНЬГИНА.
Шернур, Кукнур.

Ушан кролик

Телым илен лекташ куштылгырак лийже манын, кенжежым кочкышым ситышын ямдылман. Мый йоратыме кроликем-влаклан сийым шапашленам. Те паледа, нуно могай онай улыт?! Кажне кечын куанен эскерем. Настя акам дене пукшена, йўашышт вўдым темена. Южо кроликше шинчашкетак онча, ниялтыкта, пуйто ойлыметым чыла умыла да «Тау» манеш. Пушкыдо пунан ныл йолан йолташым эре кидыш налме шуэш. Ик кроликке дене шудо ораште моторын войзалтым. Шинчашкыже ончалымамат, куанышын коеш. Тудланат войзалташ келшен, очыни.

Богдана МИХАЙЛОВА.
Морко, Купсола.

ФОТО М. ЕМ. АРКНВ. ГЫЧ. НАЛМЕ.

Тазалык азбуко

Витамин А
шинча ден иммунитетым саемда

Кушто муаш!
Шўрыштў, мунышто, шўшмўйышштў, мокшышто.

Витамин В
сусырым паремда, кумылым нолта

Кушто муаш!
Шўрашыште, ковышташте, кешырыште, олмаште.

«Ямде лий» газет
Тўн редактор
Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.
Индекс: П4696.
Тираж 1550 экз. Заказ
Формат – А-4-8.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamedelii>
 E-mail: yamde_lii@mari-el.ru
 (документ кагазлан),
yamde_lii@mail.ru
 (автор-влаклан)
 Сайтын адресше: yamdelii.rf

УЧРЕДИТЕЛЬ:
Марий Эл Республикысе
Култур, печать да
калык-влакын пашашт
шотышто министерстве.

 Газетым редакцийште
погымо да версталыме,
«Марий Эл Республикысе
Правительствын типографийже» ООО-што ямде
оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын
адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскериме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01335,
2021 ий 29 сентябрьште пуымо.

Печатьш пуымо жап –
14-00,
фактически – 13-00

 Авторын да редакцийын шонымышт тўрлў лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.
 Редакцийын да издательнын адресше:
424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалькше урем, 20-шо пўрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

КОНКУРС

Марина СТЕПАНОВА
(Волжский, Упшер).
Упшер ял воктенысе пүртүс лонгаште.

Апполина ден Платон ЗАЙЦЕВМЫТ (Башкортостан, Бирск, Изи Соказа).
Изи Соказа ял воктенысе пүртүс лонгаште.

Памаш воктене

Кенежым ялыште путырак сай. Мый Морко район Кугу Шале ялыш ковам деке унала кошташ пеш йоратем. Йырым-йыр ужар пүртүс, яндар юж. Олыкышко волен, снегым, мörым погаш, сылне пеледыш аршаш дене авам куандараш лиш. Ял воктенысе Элнемет коремыште памаш уло. Вүд-пым йўын шерет огеш тем. Памашыш вүдлан мыят коштам. Ты гана Ярослав тукым шольмыым пырля налым. Снимкыште коктын улына. Памашыш толмеке, шүргым ниялтена, пүртүс авалан тауштен, вүдым налына.

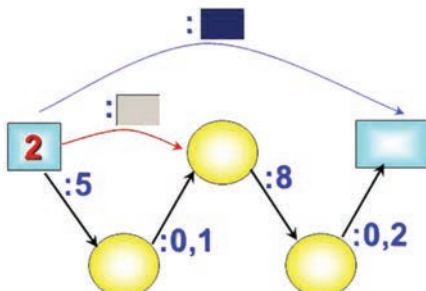
Артём ИВАНОВ.

**Йошкар-Ола,
24-ше номеран школ.**

Тест

Руш йомак-влак почеш

- Апельсин яшылыкыште мумо йомак персонаж.
а) Бамбр; б) Чебурашке; в) Динозавтрик.
- Вертолёт дене йолташыжым кычалаш толшо маскайгын лүмжө?
а) Винни-Пух; б) Топтыгин; в) Умка.
- Вареньым кочкын, кө эмлалтын?
а) Гена крокодил; б) Шоншо; в) Карлсон.
- Кө Енот дене пырля вүд-савыш деч лүдын?
а) Аваже; б) Рывыжиге; в) Маймыл.

Шотлыза да клеткылаш, онгылаш вашмутым возыза.

12 шагат йўдым йўр йўреш гын, 72 шагат гыч кечан игече лиш манын, вучаш лиш мо?

Насекомый-влакым муза.

Ш	А	М	Ў	К	Ш	Я	Э
У	Ў	З	Ы	Ю	Ф	О	Н
К	Ч	Л	Ы	В	Е	Г	Ы
Ш	Ь	К	Р	Ў	К	Ы	Р
К	Ө	Ш	Б	Н	А	У	Е
У	М	Ы	Ю	Ө	Р	Й	М
Т	К	Н	Ж	Т	М	Е	Ы
С	О	А	Е	Ь	Е	Ь	Ш

Никита ХАЛТУРИН.
Советский, Орша.

Интернетысе сүрет-влакым кучылтмо.

Ужашла-влакым кычалза.